

Asia: VN/21641/2023

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi yliopistolain ja ammattikorkeakoululain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot esitysluonnoksesta

Taideyliopisto kiittää mahdollisuudesta kommentoida luonnosta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi yliopistolain ja ammattikorkeakoululain muuttamisesta.

Esitysluonnoksessa todetaan, että siinä ehdotetut muutokset otetaan huomioon korkeakoulujen ohjaus- ja rahoitusmallia uudistettaessa ja esityksen valmistelun yhteydessä arvioidaan tarvetta valtakunnalliselle apurahajärjestelmälle, joustavammille valintamenettelyille kolmansien maiden hakijoiden osalta sekä arvioidaan mahdollisuuksia lisätä kannusteita jäädä Suomeen valmistumisen jälkeen.

Taideyliopisto kannattaa lisätoimia kannusteiksi jäädä Suomeen valmistumisen jälkeen. Valtakunnallisen apurahajärjestelmän osalta nostamme esiin mahdollisuutta kohdentaa sitä kolmansista maista tuleville hakijoille Ruotsissa toimivan kansallisen apurahaohjelman tapaan. Ajatusta joustavammista valintamenettelyistä pidämme tarpeettomana hakijoiden yhdenvertaisen kohtelun turvaamiseksi.

Lausunnonantajan näkemykset koskien hakemuksen käsittelymaksun palauttamista

Taideyliopisto pitää esitystä kannatettavana. Nimellinen hakemusmaksu todennäköisesti toimii jonkinlaisena pidäkkeenä tarpeettomien tai huonosti harkittujen hakemusten toimittamiselle. Tämä vähentäisi jonkin verran hakemusprosessiin kohdistettavaa työaikaa yliopiston opintohallinnossa.

Esityksessä arvioidaan hakemuksen käsittelymaksun mahdollisesti nopeuttavan hakemusten käsittelyä ja lyhentävän opiskelupaikan varasijoilta saaneiden odotusaikaa jonotusajan lyhentyessä.

Taideyliopisto pitää tätä odotusta epätodennäköisenä, sillä käsittelymaksulla itsellään ei ole vaikutusta itse hakemuksen käsittelyyn esikarsinnan (tarpeettomat hakemukset) jälkeen. Varasijoille hyväksytyt ovat joka tapauksessa hakijoita, jotka ovat jo käyneet läpi yliopiston hakuprosessin ennakkotehtävineen ja valintakokeineen.

Taideyliopisto kannattaa hakemuksen käsittelymaksun osalta myös sitä, että maksu kerätään Opintopolun kautta ja Opetushallituksen operoimana. Samalla yliopisto edellyttää, että Opetushallitukselle osoitetaan riittävä lisäresurssi työn toteuttamiseen.

Lausunnonantajan näkemykset tilauskoulutuksen muutoksista

Taideyliopisto pitää esitystä kannatettavana tältä osin ja pitää erittäin tärkeänä tilauskoulutuksessa opiskelevan opiskelijan oikeusturvaa ja kouluttautumista koskevien ehtojen ja sääntöjen selkiyttämistä.

Lausunnonantajan näkemykset koskien lukuvuosimaksujen korottamista

Taideyliopisto ymmärtää tehdyn esityksen lähtökohdat, mutta esittää huolensa koskien hallituksen esityksen todennäköisiä seurauksia erityisesti taiteen alan opetusta koskien.

Yliopistot ovat koulutuksen hinnan täyskatteellisuuden osalta keskenään hyvin epätasa-arvoisessa tilanteessa, ja tämä näkyy erityisesti yliopistossa, jossa keskitytään ainoastaan taiteen alan opetukseen. Taiteen alan koulutus on luonteeltaan opetus- ja tilaintensiivistä sekä yksilöohjatumpaa kuin tiedeyliopistojen luentoihin, ryhmätyöhön ja itsenäisesti tehtävään kirjoitustyöhön pohjautuva opetus. Näin ollen myöskään opiskelijamäärien kasvattaminen ei ole samalla tavalla mahdollista kuin tiedeyliopistoissa. Koska opetuksen kustannukset ovat edellä mainituista syistä myös korkeat, on lukuvuosimaksun korotuspaine taidealalla muihin aloihin verrattuna hyvin merkittävä ja moninkertainen nykytilanteeseen verrattuna eikä se pitkälläkään aikavälillä mahdollista minkäänlaista voitollisuutta, jota voitaisiin hyödyntää yliopiston opetuksen ja tutkimuksen kehityksessä.

Taideoilla edellä mainittuja ongelmia syventävät myös EU/ETA-maiden ulkopuolisten opiskelijoiden verrattain korkea osuus sekä se, että keskeisimmillä globaaleilla kilpailijoilla esimerkiksi Yhdysvalloissa lukuvuosimaksujen todellista tasoa on jo pitkään päämäärätietoisesti saatu laskettua varainhankinnan avulla. Tämä on ollut mahdollista, koska korkeat maksut ovat koskettaneet myös kotimaisia opiskelijoita ja kannustanut lahjoittajia tukemaan taidealan opiskelumahdollisuuksia. Motivaatiota lahjoittamiselle on tukenut se yleisesti tiedossa oleva tosiasia, ettei taidealan ansionäkymät ole mielekkäissä suhteissa koulutuksen kustannuksiin, mikä on vahvistanut lahjoittajien halua tukea stipendiraistoja lahjoituksin. Suomessa tällaista kiinnostusta ei ole, koska maksut koskettavat vain EU/ETA-maiden ulkopuolisia opiskelijoita.

Lisäksi tulee ottaa huomioon ne negatiiviset vaikutuksen suomalaisten opiskelijoiden oppimisympäristölle, jotka aiheutuvat EU/ETA-maiden ulkopuolelta tulevien opiskelijoiden vähenemisestä. Muutoksen myötä suomalaisten opiskelijoiden mahdollisuudet luoda kansainvälisiä verkostoja ja oppia erilaisista kansainvälisistä taidekäsityksistä ja suuntauksista heikkenevät oleellisesti.

Taideyliopisto arvioi, että täyskatteellinen lukuvuosimaksu muuttaa pysyvästi etenkin sellaisten tutkinto-ohjelmien asemaa, joissa EU/ETA-alueen ulkopuolelta tulleilla opiskelijoilla on ollut merkittävä osuus opiskelijoista. Arvioimme myös, että tätä ei korjaa edes aika, koska opiskelijat ovat sellaisia (tyypillisesti globaalista etelästä), joilla ei ole taloudellisia mahdollisuuksia maksaa suurta lukuvuosimaksua. Lukuvuosimaksun merkittävä muutos muuttaa tällaisten ohjelmien luonnetta. Tällä on suora vaikutus suomalaiseen taide-elämään.

Lausunnonantajan näkemykset lukuvuosimaksujen kiertämisen ehkäisemistä koskevasta muutoksesta

Taideyliopisto pitää esitystä osin kannatettavana. Sen soveltaminen jo 1.8.2024 aloittavien osalta on kuitenkin ongelmallista, koska kyseiset hakijat eivät ole tietoisia ehdotetusta muutoksesta, ja ovat jo hakeneet opiskelemaan Suomeen. Lisäksi Taideyliopisto haluaa muistuttaa, että nykytilanteessa ei ole kysymys lukuvuosimaksujen kiertämisestä vaan täysin laillisesta toiminnasta. Käytetyt sanamuodot viittaavat tarpeettomasti siihen, että nykyiset opiskelijat, jotka lukuvuosimaksun maksaakseen tekevät opiskelun ohella myös työtä, toimisivat väärin tai virheellisesti, kun mahdollisuus kuitenkin pohjautuu maan omaan lainsäädäntöön.

Lausunnonantajan näkemykset tiedonsaantioikeuden lisäämisestä

Taideyliopisto pitää esitystä tältä osin kannatettavana.

Vaisto-Oinonen Milla
Taideyliopisto